

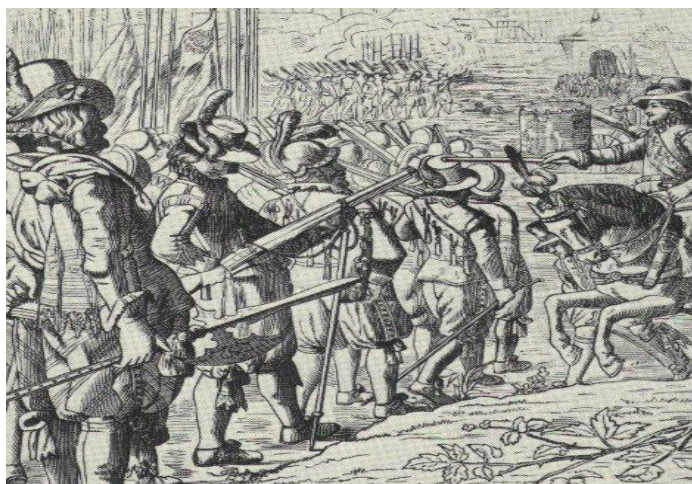
1612 Vikangrenda i brann

Under Kalmarkrigen opplyses det at Mønnikhoven tok fire stjørdalinger til fange og brukte de som veivisere. Disse kom helt sikkert fra Vikan, da resten av folket i Stjørdalen hadde fått bud om hva som var på gang, og hadde rømt "til skogs". Mens dette pågikk, gjorde altså Mønnikhoven seg klar til å avmarsjere. De 5 skipene forlot Trondheimsfjorden etter å ha satt fyr på gårdene i Vikangrenda.

Ved avmarsj ble det likevel gjort forsøk på motstand fra norsk side. En befalingsmann som het Anders Torkildsen vitnet i rettsaken: *"at der han først var på Birdal hadde han 120 Mand hos sig, men forstak sig uden 2 Jemter. Siden ble han 1 000 Mand stærk og derover og droge til Lexdal"*. Birdal er trolig Bjørdalen, som er en trang og bratt dal ca.3 km nordøst fra Stjørdal sentrum, ypperlig egnet for bygging av forsvarsverk. Trolig hadde Torkildsen kommet seg over Stjørdalselva ved Hofstad. Med kun 120 "amatører" ville det ha vært selvmord å ta opp kampen. Torkildsen søkte derfor hjelp fra Trondheim, som naturlig ville komme til Leksdalen.

Felttoget beveger seg oppover dalen

Mønnikhovens felttog oppover dalen ble sett på med undring og skrekk. Alle hadde rømt fra sine gårder, og satt oppe i åssidene og fulgte med. Spørsmålene var selvfølgelig: *"Vil soldatene gå forbi vår gård" ? "Vil de brenne ned gården"?*

Det fortelles at det var styggvær med øsregn og vestavind, slik at felttoget hadde store problemer med å holde farten oppe. For kvinnfolkene og ungene i toget var dette noe annet enn de solvarme slettene de kom fra. Det ble derfor til at toget gjorde flere mindre stopp på gårdene oppover, hvor de foretok plyndring av det som var igjen. Det meste hadde nok bøndene fått gjemt unna. Mønnikhoven brant ikke ned gårdene på selve Stjørdal eller opp mot Hegra. Trolig var han engstelig for at det ville hisse opp bøndene til fysisk motstand.

Stjørdalingene forskanser seg øst av Hegra

Utpå ettermiddagen kom nederlenderne til Leirfald i Hegra. Her hadde den norske kapteinen Cristopher Krogsdal bygd forskansninger. Men disse var naturlig rette østover mot Sverige, hvorfra fienden naturlig var ventet. Ingen forberedelser var gjort vestover. Ingen hadde forutsett at fienden kunne komme den veien. - Det kom til mindre skuddvekslinger, men de norske soldatene måtte snart rømme, - og Mønnikhoven brant ned alle tre Leirfaldgårdene. Trolig var det en straffereaksjon og varsko til andre som ville forsøke å gjøre motstand.

Siden det var vedvarende øsregn og styggvær, kan en undre seg på hvordan felttoget kom seg over elva Forra, som vi vet lett vokser seg stor og stri ved nedbør. Her hadde de norske styrker en bra mulighet, spesielt med tanke på at de hadde sviktet så totalt ved landsettingen

ved Vikan hvor nederlenderne var mest sårbare. Det er naturlig å tro at de norske styrker hadde fjernet både broer og båter. Historikere vil ha det til at norske styrker hadde forskanset seg på andre siden av Forra, ved Einang og Kil. Her var det kanskje en skanse, og stedet ligger naturlig til som forsvarsplass. Her blir dalen trang, og tvinger en fremrykning mellom fjellsiden og den store Stjørdalselva.

Lokale historikere fra dalføre mener at dette ikke er rett. Dels fordi det ikke var noen skanse ved Einang så tidlig, og dels fordi stedet er uegnet for å møte angrep nedenfra (vestfra). Sistnevnte påstand fra trønderne kan jeg ikke se holder. Den er helt akademisk og synes å være et argument innenfor flere forsøk på å så tvil. Vi skal huske at ettertiden ikke har sagt så mye pent om trøndernes innsats. Det er naturlig at lokale historikere fra dalføre forsøkte å rettferdiggjøre sitt skyldfolk. Påstanden om at Einang ikke er egnet, virker noe underlig. Einang er da vitterlig innfallsporten til den trange Stjørdalen og ypperlig egnet strategisk sett.

Mislykket angrep

Trønderne har i ettertid hevdet at Mønnikhoven tok inn på Einang og Kil om natta, hvorpå norske bønder gjorde et mislykket angrep mot gårdene. Det hevdes at Fredrich Nahen hadde kommet fra Sul og bygdene nordpå med en styrke på 300 bønder til hest. Dalføret i seg selv hadde trolig samlet ca 500 mann, og med de styrker som etterhvert kom til fra sør og nord, antar man at den samlede bondehæren var ca. 1500 mann. Stjørdalen som dalføre hadde et sted mellom 2 000 og 3 000 innbyggere, hvorav de fleste hadde rømt til seters. Sten Bilde hevder at flere av disse ikke var av de raskeste til å komme de andre til unnsetning, men tenkte mer på å bevare sitt eget gods og gull. I en annen beretning heter det at bøndene nektet å storme gårdene, men rømte heller slik at det var bare 14 ryttere igjen. De ulike beretninger er trolig ikke like objektive, men farget av skyldspørsmålet. Det som ble avgitt som forklaringer under rettsaken mot stjørdalingene bærer preg av å berge egen rygg. De ansvarlige "offesielle" og "militære ledere" forsøkte å skyve fra seg ansvaret og legge skylden på bøndene for at det gikk så dårlig. - Fogden i Stjørdal forsøkte i sin rettsforklaring å forsvare og unnskyldte bøndene ved å si: *"dog at det var Regnveir og bøssene vilde ikke af"*.

Det hevdes at bøndene var dårlig utrustet og at de anså det som selvmord å angripe en profesjonell styrke utrustet med musketter. Det er vel forståelig nok, men ved hjelp av naturens egne våpen og forsvarsverk, burde kanskje 1500 - 2000 lommekjente råsterke naturmennesker ha klart å stanse et felttog bestående av "flatlandsfolk" og kvinnfolk.

Mønnikhoven brenner gårder oppover dalen

Bøndene ville ikke følge etter Mønnikhoven som dagen derpå dro til fjells ved Øverkil, og fulgte den gamle ferdsléia over fjellet til Meråker. Bøndene skyldte på matmangel. De 12 gårdene som ble brent oppover dalen var begge Florgårdene og Hegset, samt alle 10 gårdene i Meråker. Disse ble alle fritatt for bøter ved rettsoppgjøret etterpå, sammen med Vikan, Einang, Kil og de tre Leirfaldgårdene. Det skulle tyde på store skader i bygdene etter at de ble herjet av nederlenderne.